

4-oji nacionalinė mokslinė konferencija *LETA 2020: Švietimas ir ugdymas, jungiantys bendruomenes*

2020 m. spalio 9 d. įvyko 4-oji nacionalinė mokslinė konferencija „Švietimas ir ugdymas, jungiantys bendruomenes“, ją organizavo Vilniaus universiteto Ugdymo mokslų institutas ir Lietuvos edukacinių tyrimų asociacija (LETA). Nuotoliniu būdu vykusioje konferencijoje pranešimus skaitė daugiau nei 70 dalyvių, konferenciją stebėjo per 200 klausytojų.

Konferenciją pradėjo Vilniaus universiteto prof. habil. dr. Rimantas Želvys, pristatęs kartu su kolegėmis dr. Rita Dukynaite, dr. Dovile Stumbriene ir prof. dr. Audrone Jakaitiene atliekamo tyrimo rezultatus pranešime „Ne tik kokybiškas, bet ir teisingas: ES šalių švietimo sistemų efektyvumas ir našumas prieinamumo ir nešališkumo požiūriu“. Profesorius atkreipė dėmesį, kad pasirinkti rodikliai turi esminę įtaką tyrimo rezultatams, nes gali būti vertinami tik atsižvelgiant į šalies socialinį, ekonominį ir kultūrinį kontekstą bei švietimo sistemos ypatumus. Švietimo sistemų skirstymas į skirtingas efektyvumo ir našumo kategorijas nesuponuoja jų teigiamo arba neigiamo vertinimo, nes šalys naudoja skirtingas priemones klausimams, kurie keliami tyrimo rodikliuose, spręsti. Įdomu tai, kad daugeliui posocialistinių šalių (iš jų ir Lietuvai) būdingas aukštas našumo rodiklis, nes iš SSRS laikotarpio paveldėtas išsilavinimo prieinamumo principas pasiekiamas santykinai mažomis sąnaudomis. Remiantis tyrimo rezultatais, Lietuvos švietimo sistema pagal švietimo našumą ir efektyvumą yra pakankamai optimali, ypač užtikrinant vidurinio išsilavinimo prieinamumą ir nešališkumą.

Plenarinę sesiją pratęsė Vytauto Didžiojo universiteto prof. dr. Gintautas Mažeikis, pristatęs divergentinio mąstymo ypatumus pranešime „Divergentinis mąstymas ir neformalusis švietimas: formaliojo švietimo kritika“. Profesoriaus teigimu, dabartiniai ugdytiniai pasižymi savybėmis, dėl kurių dabartinis formalusis švietimas neatliepia jų gebėjimų ir poreikių. Divergentiškai mąstantys mokiniai yra tarpdalykiški, gali plėtoti įvairius gebėjimus, tačiau nesusitelkia į vieną ar kelis, jie sunkiai tampa vienos grupės lyderiais, tačiau lengvai migruoja tarp grupių ir jose prisitaiko. Tokie mokiniai pasižymi metastruktūriniais mąstymo gebėjimais, gali greitai lavinti savo tarpdiscipliniškumą ir, nors turi stiprius bendruomeninius polinkius, nėra linkę į gilų simbolizmą ar vienmatę sintezę. Profesorius taip pat pristatė partizaninio mokymo(si) idėją – toks mokymas(is) geba integruoti tai, kas yra už bendrųjų ugdymo programų, sujungti formaliojo ir nefor-

maliujo mokymo pranašumus, išnaudoti savaiminį ir patyriminį mokymą, lavina kritiškumą ir ironiją, siekiant stipriai neprisirišti prie formalių vertybių ir taisyklių.

Kritinę natą formaliojo švietimo atžvilgiu išlaikė ir plenarinių pranešimų sesiją baigusi jaunųjų mokslininkų atstovė dr. Sandra Kairė (Vilniaus universitetas), ji skaitė pranešimą „Antropoceno vaikų santykis su ugdymu: mokymasis išgyventi“. Dr. S. Kairė atkreipė dėmesį, kad klimato krizės mastą suvokiantys ir padarinius jaučiantys vaikai tolsta nuo formaliojo ugdymo, nes jis nebeatliepia jų poreikių. Klimato krizės kontekste aktyviai apmąstoma, ar ugdymo politika vis dar gali orientuotis į mokymą(si) gyventi socialiai, kultūriškai ar profesiskai, o ne į tai, kaip mokyti kurti tinkamas fizines aplinkas išgyventi. Čia kyla ir klausimas, ar išties galime mokyti, kaip išgyventi, jei patys nežinome, kaip tai padaryti, o greitai metu šio proceso jau negalėsime kontroliuoti? Šiame kontekste mokiniai, kurie jau patys yra klimato aktyvistai, nusigręžia nuo formaliojo švietimo, nes jie suvokia būtinybę veikti čia ir dabar, tačiau tam, kad jie galėtų efektyviai veikti, priešintis politiniams sprendimams, kritiškai mąstyti ir vertinti jiems išsakomą kritiką, šiems mokiniams būtina parama, ypač švietimo srities.

Po plenarinių pranešimų konferenciją pratešę pranešimai sekcijose, juose buvo aptarti ugdymo turinio (*curriculum*) kaitos, daugiakultūrės mokymosi aplinkos, savivaldaus mokymosi, socialinės edukacijos, šiuolaikinės filosofijos galimybių paradigmų virsmuose esančiam švietimui, pedagogų darbo skaitmenizacijos, ikimokyklinio ir įtraukiojo ugdymo klausimai ir meninio ugdymo aktualijos. Konferencijos pabaigą pažymėjo panelinė diskusija „Edukologijos mokslo vertinimas Lietuvoje: skatinti negalima bausiti?“, kurioje dalyvavo prof. habil. dr. P. Jucevičienė (Kauno technologijos universitetas), prof. dr. G. Mažeikis (Vytauto Didžiojo universitetas), prof. dr. L. Rupšienė (Klaipėdos universitetas), dr. E. Stumbrys (Lietuvos mokslo tarybos Mokslo politikos ir analizės skyriaus vedėjas), dakt. V. Šadauskas (Vytauto Didžiojo universitetas), prof. habil. dr. R. Želvys (Vilniaus universitetas). Diskusiją moderavo prof. dr. L. Duoblienė (Vilniaus universitetas).

Konferencijos plenarinės sesijos įrašas skelbiamas platformoje YouTube: <https://youtu.be/oeny-th0Kfl>

Monika Orechova.